

DEKORATYVIŲJŲ ŽELDINIŲ SPALVŲ REIKŠMĖ IR POVEIKIS APLINKOS FORMAVIME BEI ŠIANDIENINĖS TENDENCIJOS

Audronė Ona Jurkštienė

*Kauno Kolegijos Kraštotvarkos fakulteto Želdinių ir agrotechnologijų katedra
Mokslo g. 2, Mastaičiai, 53313 Kauno raj., el. paštas: jurkstiene.audrone@gmail.com*

Recenzentas: lekt. Jonas Vaidelys, Kauno kolegija

Anotacija

Dekoratyvieji želdiniai - medžiai, krūmai, gėlės ir veja - yra svarbiausia statybinė medžiaga kuriant želdyną bei formuojant estetišką aplinką. Augalų spalvos yra meninio komponavimo priemonė, labiausiai veikianti žmogaus jausmus ir nuotaiką. Sumedėjusių dekoratyviųjų želdinių lapų spalvų gama yra gana ribota. Su išmanymu bei išradingai ją naudojant, galima sukurti labai skirtingus, išraiškingus ir estetiškus kompozicinius sprendimus.

Įvadas

Formuojant kraštovaizdžio erdves, želdinių kompozicijas, svarbu teisingai įvertinti ne tik augalo ekologines, biologines savybes, bet ir jo išvaizdą. Medžių išvaizdą lemia jų architektūrinės ir dekoratyvinės savybės (Jakovlevas- Mateckis, 2003). Želdinių spalva yra dekoratyvinė savybė. Ji gali būti vadinama ir vizualine (lot. *visualis* - regimas) savybe. Vizualinės medžių, krūmų ir kitų augalų savybės lemia erdvės estetinę ir psichologinę nuotaiką, veikia žmogaus psichiką ir lemia kompozicinės minties kokybę (Daujotaitė, 1998). Želdinių spalvos padeda sukurti reikiamą nuotaiką, išryškinti svarbias vietas, pažymėti svarbias akcentines detales. Spalvingi augalai matomi iš tolo.

Tyrimo tikslas - išnagrinėti lapuočių spalvų reikšmę bei poveikį aplinkos formavime bei Lietuvoje augančių ir augintinių dekoratyvių spalvingais lapais lapuočių sortimentą. Taip pat apžvelgti šiandienines kraštovaizdžio formavimo tendencijas Lietuvoje ir vakarų šalyse .

Tyrimų metodika

Tyrimų objektas - spalvingi dekoratyvieji sumedėję lapuočiai želdiniai, auginami ir augintini mažuosiuose soduose bei didesnėse visuomeninėse erdvėse - miesto soduose, skveruose, parkuose. Naudoti šie pagrindiniai darbo metodai: Lietuvos želdinių stebėjimas bei analizė. Brunso medelyno 2008/09 metų asortimento analizė. Projektavimo patirtis bei projektų įgyvendinimo natūroje stebėjimas ir gautų rezultatų analizė. Stebėjimo bei analizavimo metodų panaudojimas kelionių metu dendrologinėse bei pažintinėse kelionėse į Daniją, Olandiją, Austriją, Italiją, Vokietiją, Lenkiją, Čekiją, Rusiją, Latviją. Įvairių literatūros šaltinių rinkimas bei analizavimas. Surinkta medžiaga sisteminta.

Rezultatai

Augalai yra gyvi, todėl nuolat kinta, o tuo pačiu keičiasi ir jų spalvos. Labiausiai želdinių spalvas veikia metų laikai. Pavasarį jos būna ryškiausios, gaiviausios, vasaros metu spalvos blunka, rudenį atsiranda nauja, ypač puošni spalvinė gama. Ilgiausiai per metų sezoną

spalvą išlaiko lapai, spygliai ir kamienas. Žiedai, vaisiai ir rudens lapų spalva dažniausiai išbūna trumpą poros savaitių laikotarpį. Peizažo koloritas keičiasi ne keturis kartus per metus, bet apie 9 (Daujotaitė, 1998). Išskirtini du periodai: ilgas ir pastovus vietovaizdžio efektas žiemos periodu, ir kintantis spalvinis efektas vegetacijos periodu. Spalvinių niuansų - atspalvių ir spalvų kaita gamtoje per metus vyksta šiais periodais - ankstyvą pavasarį, pavasarį, vėlyvą pavasarį, vasaros pradžioje, antroje vasaros pusėje ir jos pabaigoje, rudenį, vėlyvą rudenį, žiemos pradžioje ir antroje jos pusėje (Daujotaitė, 1998).

Ryškių spalvų regimasis poveikis ne vienodai veikia emocijas skirtingais metų laikais. Pavasarį ryškios, gaivios besiskleidžiančių lapų spalvos džiugina, skatina norą gyventi, kelia žmogaus aktyvumą. Karštomis ir saulėtomis vasaros dienomis, esant maksimaliam saulės apšvietimui, ryškios želdinių spalvos gali sukelti neigiamas emocijas, erzinti. Rudenį, atvėsus orams, kai mažiau šviečia saulė, daugiau būna debesuota, rytais, o ir vakarais susidaro rūkai, tas pats kraštovaizdis netgi dienos bėgyje atrodo skirtingai. Rudenį smarkiai pakinta lapų spalvos, atsiranda daug ryškių geltonos, oranžinės, raudonos atspalvių. Šiltos, aktyvios spalvos tampa priimtinos. sukelia teigiamas, žadinančias kūrybiškumą emocijas.

Lietuvos kraštovaizdžiui būdinga žalia spalva ir įvairūs jos atspalviai. Žalia yra pati artimiausia gamtai bei statiškausia spalva, veikianti apjungiančiai, pasyviai. Ji viena iš trijų pačių mėgstamiausių žmonių spalvų, yra tinkama realistams. Žalia spalva yra šalta. Šios spalvos atspalvių gamtoje ypač daug, todėl ji gali būti šviesiai ir tamsiai žalia, turėti pilką, melsvą, gelsvą, rausvą ir netgi rudą atspalvį (Juchnevičiūtė, 1983). Šviesiai žalia spalva veikia gaivinančiai, gerai nuteikia, suteikia švaros ir atsinaujinimo įspūdį. Melsvai žalia tinka pavargusioms akims, sukelia dalykiškumo įspūdį. Žaliai pilkšva sukelia tingumą, ramina. Tamsiai žali atspalviai yra šalti, sukelia santūrumo įspūdį. Žalia spalva yra puikus fonas kitoms spalvoms, labai tinkama darniai aplinkai sukurti. Kuriamuose želdynuose žalia spalva turi vyrauti.

Ryškiaspalviai augalai yra matomi iš tolo, aktyviai pritraukia dėmesį. Šiltų, aktyvių spalvų - raudonos, geltonos- medžių ir krūmų reikėtų sodinti nedaug, saikingai naudoti augalų kompozicijose. Dviejų šiltų ar dviejų šaltų spalvų sugretinimas neduoda malonaus derinio, pavyzdžiui, raudonos ir geltonos (Tauras, 1974).

Geltona spalva yra linksma, gerai matoma iš toli, lengvai suvokiama prietemoje ar šešėlyje. Geltona yra švytinti, spinduliuojanti, šildanti spalva. Tačiau didelės geltonos spalvos dėmės veikia erzinančiai, vargina. Ryški geltona spalva daugeliui žmonių yra per ryški ir įkyri, vargina bei stiprina nuovargį nuo miesto triukšmo (Jonaitis, 2009). Švelni geltona sukelia saulėtumo iliuziją, džiugina ir pagyvina žmogų. Žalsvai geltona spalva veikia kaip lengvai nuodinga, sukelia kietumo pojūtį. Želdynuose reikia apdairiai vertinti geltonlapius medžius ir krūmus, kad neatrodytų, jog jie yra pageltę dėl ligos ar kitų pažeidimų (Navasaitis, 2008).

Raudona spalva yra labai aktyvi, ypač gerai suvokiama saulėtą dieną. Gryna spalva gamtoje reta. Šviesūs raudonos spalvos atspalviai aktyvina, suteikia puošnumo, tačiau dideli plotai gali atrodyti agresyviai. Tamsūs raudonos spalvos atspalviai suteikia solidumo, rimties, sukelia tvirtumo įspūdį. Įvairių jos atspalvių lapus turinčių dekoratyviųjų augalų yra nemažai, jie labai populiarūs, patraukiantys dėmesį. Raudonlapiai augalai pagyvina želdinių kompozicijas, atrodo maloniai. Tačiau dideli raudonos spalvos plotai erzina, ypač apžiūrimi iš arti. Patartina saikingai naudoti raudonų atspalvių augalus mažųjų sodų aplinkoje - kasdien stebimi jie gali sukelti nepageidaujamas emocijas - nervingumą ir nerimą.

Didelės vienspalvės raudonlapių, geltonlapių krūmų grupės gali būti sodinamos miestuose prie didelių pilkšvos spalvos pastatų ar gatvių įrenginių ir kitoje panašioje urbanizuotoje aplinkoje, kurioje stiprios optinės emocijos netrukdo, o neretai yra pageidaujamos (Navasaitis, 2008).

Pilkos spalvos augalai švelnina ryškias spalvas, puikiai joms kontrastuoja. Didesnėse erdvėse, formuojant medžių ir krūmų masyvus, pilka spalva paryškina žalią, o tamsiai žalia tampa dar sodresnė. Augalai pilkais lapais veikia raminančiai, atpalaiduojančiai. Jie suminkština ryškiaspalves spalvas. Įterpti tarp raudonlapių ir geltonlapių augalų derinių, jie sušvelnina spalvinį kontrastą, tačiau pats derinys pasidaro išraiškingesnis. Pilka spalva blankina. Nedideliame želdyne pasodinti pilkalapių ir žialapių augalų deriniai suteikia lyrišką nuotaiką, skatina svajoti. Žaliai pilka spalva sukelia ramų įspūdį, skatina tingumą. Mažina išorinę įtampą, skatina atsipalaiduoti ir nusiraminti. Pilkos, žalsvai pilkšvos, melsvai pilkos spalvų augalų deriniai naudojami meditaciniuose soduose. Pilka spalva yra solidi, amžina, harmonizuojanti. Ji yra geras fonas kitiems augalams ar mažosios architektūros elementams. Todėl pilkalapiai augalai tinka dekoratyvinės skulptūros ar paminklo fonui, taip pat svarbiai miesto aikštei apželdinti.

Margalapiai augalai nėra tokie ryškūs, kaip vienspalviai. Jie yra puošnūs, tinka kompozicijos papildymui, spalvinio sprendimo sušvelninimui. Gali augti ir saulėtoje vietoje, ir pusiau šešėlyje, todėl yra plačiai naudojami komponuojant derinius mažiau apšviestose ar net ūksmingose vietose.

Kuriant želdinių kompozicijas, reikia įvertinti lapų spalvą pavasarį, vasarą ir rudenį. Kai kurie augalai labai ryškūs būna lapams besiskleidžiant, vėliau spalva blunka, tampa žalia su įvairiais atspalviais. Dalis augalų spalvotais lapais ryškią spalvą išlaiko ir vasaros metu. Rudenį lapų spalvos anksčiau ar vėliau kinta visiems lapuočiams augalams. Skiriasi tik būdingai pakitusios lapų spalvos, jų ryškumas bei išsilaikymo trukmė ant augalo.

Informacija apie Lietuvos želdynams tinkamus ir auginamus dekoratyvius medžius ir krūmus spalvotais lapais pateikiama 1 lentelėje.

1 lentelė

Lietuvos želdynams tinkamų sumedėjusių lapuočių dekoratyviųjų formų lapų spalvinės charakteristikos

Augalo pavadinimas, veislė	Būdinga lapų spalva
Geltonlapiai medžiai	
<i>Acer negundo</i> 'Auratum'. Uosialapis klevas	Pirmoje vasaros pusėje auksiniai geltona, vėliau žalia.
<i>Acer negundo</i> 'Kelly's Gold'. Uosialapis klevas	Jauni lapeliai auksiniai geltoni, vėliau žaliai geltoni.
<i>Acer platanoides</i> 'Princeton Gold'. Paprastas klevas	Aukso geltonumo.
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Worleei'. Platanalapis klevas	Jauni geltonai oranžiniai, vėliau- ryškiai geltoni su raudonais lapkočiais.
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Brilliantissimum'. Platanalapis klevas	Tamsios aukso geltonumo spalvos.
<i>Betula pendula</i> 'Golden Cloud'. Karpotasis beržas.	Pirmoje vasaros pusėje ryškiai geltona, vėliau šviesiai žalia.
<i>Fagus sylvatica</i> 'Dawcyk Gold'. Paprastas bukas	Skleidžiantis auksiniai geltoni, vėliau-šviesiai žali. Rudenį auksiškai geltoni.
<i>Fagus sylvatica</i> 'Zlatia'. Paprastas bukas	Jauni lapai geltoni, vėliau šviesiai žali.
<i>Gleditsia triacanthos</i> 'Sunburst'. Tridyslė gledičia	Sodriai geltona, vėliau šviesiai žalia. Rudenį ruda.
<i>Robinia pseudoacacia</i> 'Frisia'. Baltažiedė robinija	Geltona, rudenį ypač geltona.
<i>Sorbus aucuparia</i> 'Dirkenii'. Paprastas šermukšnis	Ryškiai geltona viršūnėse arba lajos viršutinėse šakose, vėliau- gelsvai žalia.
<i>Ulmus x hollandica</i> 'Wredei'. Olandinė tuopa	Šakų viršūnių lapai aukso geltonumo, lajos gilumoje- šviesiai žali.
Geltonlapiai krūmai	
<i>Berberis thunbergii</i> 'Aurea'. Tunbergo raugerškis	Ryškiai geltona.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Bionanza Gold'. Tunbergo raugerškis	Ryškiai geltona.
<i>Cornus alba</i> 'Aurea'. Baltoji sedula	Geltona, išsilaiko per vasarą. Rudenį oranžiškai rusva.
<i>Corylus avellana</i> 'Aurea'. Paprastas lazdynas	Jauni šakelių viršūnėlių lapai aukso geltonumo, kiti- gelsvai žali.

<i>Cotinus coggygia</i> 'Golden Spirit'. Europinis pūkenis	Aukso geltonumo, spalvą išlaiko ištisą vasarą.
<i>Ligustrum vulgare</i> 'Aureum'. Paprastasis ligustras	Aukso geltonumo
<i>Philadelphus coronarius</i> 'Aureus'. Darželinis jazminas	Jauni aukso geltonumo, vėliau gelsvai žali.
<i>Physocarpus opulifolius</i> 'Dart's Gold'. Putinalapis pūslenis	Pirmoje vasaros pusėje auksiniai geltoni, vėliau gelsvai žali.
<i>Physocarpus opulifolius</i> 'Luteus'. Putinalapis pūslenis	Pirmoje vasaros pusėje auksiniai geltoni, vėliau gelsvai žali.
<i>Sambucus nigra</i> 'Aurea'. Juoduogis šėivamedis	Jauni aukso geltonumo, vėliau šviesiai žali.
<i>Sambucus nigra</i> 'Plumosa Aurea'. Juoduogis šėivamedis	Aukso geltonumo, kraštai su ilgais smailiais danteliais.
<i>Spirea japonica</i> 'Golden Princess'. Japoninė lanksva	Ryškiai geltoni, rudenį raudoni.
<i>Viburnum lantana</i> 'Aureum'. Sodinis putinas	Jauni geltoni, vėliau gelsvai žali.
Geltonai margi medžiai	Geltonai margi
<i>Acer negundo</i> 'Aureo-Variegatum'. Uosialapis klevas	Tamsiai žali su auksiniai geltonomis dėmėmis.
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Simon Louis Freres' Platanalapis klevas	Šviesiai žali, kurių dalis skiaučių ištisai arba iki pagrindinės gyslos kreminės.
<i>Sorbus aucuparia</i> 'Pendula Variegata'. Paprastasis šermukšnis	Šviesiai žali, išmarginti neryškiomis geltonomis dėmėmis.
<i>Liriodendron tulipifera</i> 'Aureomarginatum'. Gelsvažiedis tulpmedis	Šviesiai žali ornamentiški lapai su plačiais aukso geltonumo pakraščiais.
Geltonai margi krūmai	
<i>Berberis thunbergii</i> 'Maria'. Tunbergo raugerškis	Aukso geltonumo su oranžiškai raudonais pakraščiais. Rudenį oranžiškai raudoni.
<i>Buxus sempervirens</i> 'Aureovariegata'. Paprastasis buksmedis	Jauni ištisai aukso geltonumo, vėliau žali, nelygiai gelsvai išmarginti.
<i>Buxus sempervirens</i> 'Marginata'. Paprastasis buksmedis	Ryškiai žali, geltonais ar baltais pakraščiais.
<i>Cornus alba</i> 'Spaethii'. Baltoji sedula	Šviesiai žali su plačiais geltonais pakraščiais.
<i>Euonymus fortunei</i> 'Emerald'n Gold'	Žali, plačiais ryškiai geltonais pakraščiais.
<i>Euonymus fortunei</i> 'Canadale Gold'	Žali, blizgūs, su aukso geltonumo netaisyklingu apvadu.
<i>Euonymus fortunei</i> 'Blondy'	Žali, su baltai geltona dėme viduryje.
<i>Euonymus fortunei</i> 'Sunspot'	Tamsiai žali su aukso geltonumo netaisyklinga dėme viduryje.
<i>Ligustrum vulgare</i> 'Aureovariegatum'. Paprastasis ligustras	Žali, geltonai dėmėti.
<i>Syringa vulgaris</i> 'Aucubaefolia'. Paprastosios alyvos	Smulkiai geltonai dėmėti, pasitaiko ištisai žalių, ištisai geltonų lapų
Baltai margi medžiai	
<i>Acer negundo</i> 'Variegatum'. Uosialapis klevas	Žalsvi su baltais kraštais, baltai dėmėti.
<i>Acer platanoides</i> 'Drummondii'. Paprastasis klevas	Kraštai baltai kreminiai.
<i>Acer platanoides</i> 'Walderseei'. Paprastasis klevas	Smulkiai blyškiai baltai taškuoti, ypač prie gyslų.
<i>Crataegus monogyna</i> 'Variegata'. Vienapiestė gudobelė	Blyškiai žali, nelygiai išmarginti baltomis dėmėmis.
<i>Fagus sylvatica</i> 'Albovariegata'. Paprastasis bukas	Pakraščiai kremiškai balti.
Baltai margi krūmai	
<i>Berberis thunbergii</i> 'Silver Beauty'. Tunbergo raugerškis	Baltai margi su kreminiu atspalviu.
<i>Cornus alba</i> 'Argenteomarginata'. Baltoji sedula	Pilkai žali su nevienodo pločio baltais kraštais, jauni būna gelsvai balti. Rudeninės spalvos nuo gelsvos iki rudai raudonos.
<i>Cornus alba</i> 'Elegantissima'. Baltoji sedula	Šviesiai pilkai žali, pakraščiai ir iš dalies pagysliai balti.
<i>Cornus alba</i> 'Sibirica Variegata'. Baltoji sedula	Tamsiai žali su ryškiai baltais pakraščiais bei plačiomis baltomis skersinėmis juostomis, pasitaiko ištisai baltų lapų. Rudenį lapai parausta
<i>Deutzia scabra</i> 'Variegata'. Šiurkščioji deucija	Šviesiai žali, išmarginti baltomis dėmėmis.
<i>Euonymus europaeus</i> 'Argenteovariegatus'. Europinis ožekšnis	Žali, išmarginti ryškiai balta spalva.
<i>Euonymus fortunei</i> 'Emerald Gaiety'. Fortūno	Žali, su siaurais baltais ar blyškiai gelsvais kraštais.

ožekšnis	
<i>Ligustrum vulgare</i> 'Argenteovariegatum'. Paprastasis ligustras	Pilkšvai žali, baltas pakraščiais.
<i>Sambucus nigra</i> 'Albovariegata'. Juoduogis šeivamedis	Lapeliai išmarginti baltai.
<i>Sambucus nigra</i> 'Marginata'. Juoduogis šeivamedis	Šviesiai žali, išmarginti kreminėmis dėmėmis.
<i>Salix cinerea</i> 'Tricolor'. Pilkasis karklas	Pilkai žali, išmarginti baltomis dėmėmis.
<i>Weigela florida</i> 'Variegata'. Gražiažiedė veigelė	Šviesiai žali, kreminės spalvos kraštais.
Margalapiai keliomis spalvomis medžiai	
<i>Acer negundo</i> 'Flamingo'. Uosialapis klevas	Jaunų lapelių kraštai su plačiomis rausvomis dėmėmis, kai kurie lapeliai ištisai rausvi, vėliau rausvai balti arba su rausvai baltomis dėmėmis.
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Leopoldii'. Platanalapis klevas	Išmarginti gelsvomis ir balsvomis dėmėmis bei taškais. Besiskleidžiantys lapai rausvai variniai ir geltoni.
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Nizetti'. Platanalapis klevas	Nelygiai balsvai ar gelsvai išmarginta viršutine ir purpurine apatine puse.
Margalapiai keliomis spalvomis krūmai	
<i>Berberis thunbergii</i> 'Harlequin'. Tunbergo raugerškis	Raudoni, šlakuoti baltomis, pilkšvomis ir rožinėmis dėmelėmis.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Pink Queen'. Tunbergo raugerškis	Nuo šviesiai purpurinių iki rudai raudonų, išmarginti šviesiai pilkomis ir baltomis dėmėmis, spalvos ryškios.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Rose Glow'. Tunbergo raugerškis	Nuo šviesiai purpurinių iki rudai raudonų, išmarginti šviesiai pilkomis ir baltomis dėmėmis, spalvos švelnios.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Silver Beauty'. Tunbergo raugerškis	Šviesiai žali, išmarginti baltomis ir kreminėmis dėmėmis.
<i>Cornus alba</i> 'Gouchaultii'. Baltoji sedula	Su gelsvai baltomis ir rausvomis dėmėmis.
<i>Salix integra</i> 'Hakuro Nishiki'. Sveikalapis karklas	Šviesiai žali, gausiai išmarginti baltomis dėmelėmis, viršūnėse esantys lapeliai būna ir su rausvomis dėmėmis.
<i>Sorbaria sorbifolia</i> 'Sem'. Šermukšniapė lanksvūnė	Jauni lapeliai oranžiškai raudoni, vėliau pagelsta.
<i>Spirea japonica</i> 'Goldflame'. Japoninė lanksva	Pavasarij raudoni su bronziniu atspalviu, vasarą blyškiai gelsvai žali, rudenį raudoni.
<i>Viburnum lantana</i> 'Variegatum' (sin. 'Marmoratum'). Sodinis putinas	Išmarginti geltonomis ir kreminėmis dėmėmis.
Raudonlapiai medžiai	
<i>Acer platanoides</i> 'Crimson King'. Paprastasis klevas	Sodriai purpuriniai, kiek žvilgantys.
<i>Acer platanoides</i> 'Crimson Sentry'. Paprastasis klevas	Jauni purpuriniai, vėliau žaliai purpuriniai.
<i>Acer platanoides</i> 'Deborah'. Paprastasis klevas	Jauni skaisčiai purpuriniai, vasarą tamsiai žali, rudenį geltonai oranžiniai.
<i>Acer platanoides</i> 'Emerald Queen'. Paprastasis klevas	Jauni šviesiai raudoni, vasarą tamsiai žali, rudenį šviesiai geltoni.
<i>Acer platanoides</i> 'Faassens's Black'. Paprastasis klevas	Jauni šviesiai raudoni, vėliau drumstai purpuriniai, iki lapų kritimo išlaiko tamsiai raudonai rudą spalvą.
<i>Acer platanoides</i> 'Reitenbachii'. Paprastasis klevas	Besiskleidžiantys žalsvai raudoni, antroje vasaros pusėje tamsiai raudoni.
<i>Acer platanoides</i> 'Royal Red'. Paprastasis klevas	Skleidžiantis šviesiai raudoni, blizgūs, iki rudens išlaiko tamsią, juodai raudoną spalvą, vėliau tampa raudoni.
<i>Acer platanoides</i> 'Schwedleri'. Paprastasis klevas	Pirmoje vasaros pusėje purpuriniai, vėliau dulsvai rudi ar žali. Rudenį tampa oranžiniai raudoni arba vario spalvos.
<i>Betula pendula</i> 'Purpurea'. Karpotasis beržas	Besiskleidžiantys tamsiai raudoni. Pirmoje vasaros pusėje tamsiai purpuriniai. Rudenį bronziniai, rudai raudoni.
<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'. Paprastasis bukas	Besiskleidžiantys tamsiai raudoni, vėliau raudonai žali, rudenį raudonai rudi.
<i>Fagus sylvatica</i> 'Dawcyk Purple'. Paprastasis bukas	Besiskleidžiantys tamsiai raudoni, vėliau purpuriškai rudi.
<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea Latifolia'	Visą vasarą tamsiai purpuriniai, žvilgantys, rudenį

(sin. 'Riversii'). Paprastasis bukas	rausvai rudi.
<i>Fagus sylvatica</i> 'Swat Magret'. Paprastasis bukas	Besiskleidžiantys tamsiai raudoni, vėliau juodai raudoni, blizgūs. Rudenį juodai raudoni, ilgai laikosi ant šakelių.
<i>Prunus cerasifera</i> 'Newport'. Kaukazinė slyva	Jauni bronziniai, vėliau tamsiai purpuriniai.
<i>Prunus cerasifera</i> 'Nigra'. Kaukazinė slyva	Jauni raudoni, vėliau tamsiai purpuriniai, su metaliniu blizgesiu.
<i>Prunus cerasifera</i> 'Pissardii'. Kaukazinė slyva	Besiskleidžiantys raudoni, vėliau tamsiai raudonai purpuriniai, spalva nekinta iki rudens.
<i>Prunus cerasifera</i> 'Thundercloud'. Kaukazinė slyva	Tamsiai purpuriniai.
<i>Prunus cerasifera</i> 'Woodii'. Kaukazinė slyva	Tamsiai purpuriniai, spalvą išlaiko iki rudens.
<i>Prunus padus</i> 'Colorata'. Paprastoji ieva	Rausvai purpuriniai
<i>Prunus serrulata</i> 'Royal Burgundy'. Smailadantė vyšnia	Intensyviai violetiškai purpuriniai, rudenį nuo violetiškai raudonos iki oranžiškai brozinės.
<i>Padus virginiana</i> 'Shubert'. Virgininė ieva	Jauni tamsiai žali, vėliau purpuriniai.
Raudonlapiai krūmai	
<i>Berberis x media</i> 'Red Jewel'. Raugerškis	Jauni tamsiai raudoni, su bronziniu atspalviu, vėliau tamsiai rudai žali.
<i>Berberis x ottawensis</i> 'Superba'. Otavinis raugerškis	Tamsiai raudoni su melsvu atspalviu, rudenį nuo šviesiai raudonų iki raudonai oranžinių.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Atropurpurea'. Tunbergo raugerškis	Ryškiai purpuriniai arba rudai raudoni, rudenį ryškiai raudoni.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Atropurpurea Nana'. Tunbergo raugerškis	Tamsiai purpuriškai rudi, rudenį ryškiai raudoni.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Bagatelle'. Tunbergo raugerškis	Raudonai rudi arba juodai raudoni, rudenį- ryškiai raudoni.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Helmond Pillar'. Tunbergo raugerškis	Tamsiai raudonai purpuriniai.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Red Pillar'. Tunbergo raugerškis	Ryškiai raudonai purpuriniai.
<i>Corylus avellana</i> 'Fuscorubra'. Paprastasis lazdynas	Raudonai purpuriniai.
<i>Corylus avellana</i> 'Red Majestic'. Paprastasis lazdynas	Besiskleidžiantys purpuriškai raudoni, vėliau pažaliuoja.
<i>Corylus maxima</i> 'Purpurea'. Didysis lazdynas	Jauni šviesiai raudoni, vėliau tamsiai purpuriniai
<i>Cotinus coggygia</i> 'Notcutt's Variety'. Europinis pūkenis	Raudonai purpuriniai.
<i>Cotinus coggygia</i> 'Royal Purple'. Europinis pūkenis	Tamsiai raudonai purpuriniai, su metaliniu blizgesiu.
<i>Cotinus coggygia</i> 'Velvet Cloak'. Europinis pūkenis	Tamsiai purpuriniai.
<i>Physocarpus opulifolius</i> 'Diabolo'. Putinalapis pūslenis	Purpuriški, rudenį raudonai rudi arba rudai geltoni.
<i>Physocarpus opulifolius</i> 'Red Baron'. Putinalapis pūslenis	Tamsiai raudoni.
<i>Sambucus nigra</i> 'Guincho Purple'. Juoduogis šėivamedis	Besiskleidžiantys žali, vėliau- tamsiai purpuriniai, spalvą išlaiko iki vidusvasario.
<i>Sambucus nigra</i> 'Black Beauty'. Juoduogis šėivamedis	Tamsiai purpuriniai, blizgūs.
<i>Sambucus nigra</i> 'Black Lace'. Juoduogis šėivamedis	Lapeliai su giliomis siauromis skiautėmis, tamsiai purpuriniai.
Raudonai margalapiai medžiai	
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Atropurpureum' (sin., 'Purpurascens') Platanalapis klevas	Žaliai rusvo atspalvio, jų apačia nuo vasaros vidurio purpurinė.
<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea Tricolor' (sin. 'Roseomarginata', 'Tricolor'). Paprastasis bukas	Purpuriniai, su šviesiai rausvomis ir raudonomis dėmėmis.
Raudonai margalapiai krūmai	
<i>Berberis thunbergii</i> 'Admiration'. Tunbergo raugerškis	Raudonai oranžiniai su siauru geltonu pakraščeliu.
<i>Berberis thunbergii</i> 'Golden Ring'. Tunbergo raugerškis	Ryškiai purpuriniai su siauru geltonu arba gelsvai žaliu pakraščeliu. Rudenį tamsiai raudoni.
Pilkų atspalvių medžiai	

<i>Eleagnus angustifolia</i> . Siauralapis žilakrūmis	Viršutinė pusė žaliai pilka, apatinė sidabriška balta.
<i>Populus alba</i> . Baltoji tuopa	Viršutinė pusė pilkai žalia, apatinė sidabriškai balta.
<i>Salix alba</i> 'Sericea'. Baltasis gluosnis	Abi lapų pusės šviesiai arba baltai sidabriškos.
<i>Sorbus aria</i> 'Lutescens'. Miltingasis šermukšnis	Iš abiejų pusių sidabriški, su švelniu gelsvu atspalviu.
Pilkų atspalvių krūmai	
<i>Eleagnus argentea</i> . Amerikinis žilakrūmis	Abi lapų pusės sidabriškai pilkos.
<i>Salix helvetica</i> . Alpinis karklas	Sidabriškai pilkšva ar melsvai žalia.
<i>Salix repens</i> 'Arenaria'. Gulsčiasis karklas	Abi pusės šviesiai sidabriškai pilkos.
<i>Salix lankata</i> . Vilnotasis karklas	Pirmoje vasaros pusėje sidabriškai balsvi, veltiniškai plaukuoti, rudenėjant tamsiai pilkai žali.

Šiandieninės tendencijos formuojant urbanizuotą kraštovaizdį bei mažuosius gyventojų sodus Lietuvoje ir pasaulyje yra ir panašios, ir skirtingos. Išsivysčiusiose vakarų šalyse, skiriančiose aplinkos tvarkymui daug dėmesio ir lėšų, želdynų įrengimo bei priežiūros lygis yra aukštas. Ypač Vokietijoje, Danijoje, o ir daugelyje kitų šalių. Vykdomi architektūriškai įdomūs, modernūs bei sudėtingi projektai, panaudojamos naujos technologijos, originalios konstrukcijos. Juos įgyvendinant sodinami paauginti, brangūs augalai, naudojama daug kiliminių augalų bei daugiamečių gėlių. Tačiau dominuojančio stiliaus nėra. Augalų spalvinė gama saikinga, vyrauja ramios, giminingos spalvos. Lietuvoje želdynų būklė yra įvairi. Tačiau šiuo metu daugiau dėmesio bei lėšų skiriama statiniams, ir gana mažai jų aplinkai. Mažuosiuose soduose Lietuvoje ir vakarų šalyse vyrauja šiek tiek skirtingos tendencijos. Lietuvoje naudojama daug skirtingų spalvų augalų, kontrastingų derinių, įvairių puošnių detalių, nevienarūšės medžiagos, mažai daugiamečių gėlių. Labai madingi natūralūs ir apdoroti akmenys. Želdinių, kaip pagrindinio kraštovaizdžio formavimo komponento, spalvinė gama dažnai maksimaliai didelė, daug stiprių kontrastų. Tame pačiame objekte naudojami geltonos, raudonos, pilkos, melsvos spalvų augalai. Vakarų šalyse madinga subtiliai derinti spalvas, riboti spalvinę paletę, pasirenkamos 2-3 dominuojančios spalvos. Dažnai vyrauja minimalizmas, labai vertinamas originalus kompozicinis meninis sprendimas. Didelė medžiagų bei jų panaudojimo įvairovė- stiklo plokštumos, metalo ir betono detalės, žvyras, įvairūs akmenys, dekoratyvūs rieduliai, medžio gaminiai. Želdiniai dažniausiai nėra pagrindinis kraštovaizdžio formavimo komponentas.

Išvados

1. Dekoratyviųjų želdinių spalvos yra labai svarbios kuriant menines augalų kompozicijas bei formuojant kraštovaizdį.
2. Augalų spalvos veikia žmogaus emocijas, jų pagalba sukurama estetiška erdvė, psichologinė aplinkos nuotaika. Teisingai bei išradingai panaudotos želdinių spalvos lemia kompozicinės minties kokybę.
3. Projektuojant želdinius, būtina žinoti jų rūšims ir veislėms būdingas lapų spalvas bei jų kitimą, keičiantis metų laikams.
4. Šiandieninės aplinkos formavimo tendencijos Lietuvoje ir vakarų šalyse yra skirtingos.

Literatūra

1. Bruns J. 2005. Bruns- Pflanzen. Catalogue of trees and Shrubs 2006.- Bremen, Germany.
2. Daujotaitė I. 1998. Kraštovaizdžio architektūros pagrindai. Vilnius.
3. Jakovlevas- Mateckis K. 2003. Miesto kraštovaizdžio architektūra. II Želdiniai ir jų komponavimas. Vilnius.
4. Jonaitis A. 2009. Spalvotyra. Kaunas.
5. Juchnevičiūtė D. 1983. Gėlynai ir aplinka. Vilnius.
6. Navasaitis M. 2004. Dendrologija. Vilnius.
7. Navasaitis M. 2008. Medžiai ir krūmai parkams bei sodyboms. Kaunas.
8. Tauras A. 1974. Landšafto architektūra kaime. Vilnius.

9. Боговая И.О., Фурсова Л.М. 1988. Ландшафтное искусство. Учебник для вузов. Москва.
10. Гузенко Т.Г., Ганжа М.Т., Котова И.Ю., Шарапова Э.П. 1985. Декоративное садоводство и садово-парковое строительство. Киев.

IMPORTANCE OF DECORATIVE PLANTINGS COLORS MEANING AND EFFECT IN ENVIRONMENT FORMATION

Summary

Ornamental plantings are important in creating aesthetic environment. They reinforce and help to realize the architectural artistic idea. Plant color most make affect human feelings and mood. Deciduous colors are active during vegetation period. Plants with yellow, red, grey leaves and all kind of their shades are using to create color accents. There is wide range of decorative plants with colorful leaves. It is important to be familiar with it.